

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Edukacja na temat Unii Europejskiej”**(opinia rozpoznawcza na wniosek prezydencji rumuńskiej)**

(2019/C 228/09)

Sprawozdawczyni: **Tatjana BABRAUSKIENĖ**Współsprawozdawca: **Pavel TRANTINA**

Wniosek prezydencji rumuńskiej	Pismo z 20.9.2018
Podstawa prawna	Artykuł 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej Opinia rozpoznawcza
Decyzja Prezydium	16.10.2018
Sekcja odpowiedzialna	Zatrudnienie, Sprawy Społeczne i Obywatelstwo
Data przyjęcia przez sekcję	6.3.2019
Data przyjęcia na sesji plenarnej	21.3.2019
Sesja plenarna nr	542
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	164/2/1

1. Wnioski i zalecenia

EKES:

1.1. Uważa, że żywotność UE w dużej mierze zależy od silnej **tożsamości europejskiej i identyfikacji obywateli z UE przy zachowaniu ich własnej tożsamości narodowej oraz że sukces projektu europejskiego opiera się na wartościach, tolerancji i zaangażowaniu na rzecz różnorodności kultur, religii i dziedzictwa**. W związku z tym należy poszerzać wiedzę i zrozumienie obywateli w zakresie **historii i kultury UE, podstawowych wartości i praw, podstawowych zasad i decyzji, a także procesów decyzyjnych na poziomie UE**. Ważne jest również propagowanie globalnego obywatelstwa i roli UE jako podmiotu na arenie światowej.

1.2. Podkreśla, że **kształcenie, szkolenie i uczenie się przez całe życie o wszechstronnym charakterze** odgrywają zasadniczą rolę we wzmacnianiu tożsamości europejskiej, poczucia wspólnoty i przynależności oraz odpowiedzialności obywateli UE, gdyż zachęcają do aktywnego udziału w procesie podejmowania decyzji na temat UE. Zwraca uwagę, że takie działania edukacyjne przyczyniają się do **pokoju, bezpieczeństwa, wolności, demokracji, równości, praworządności, solidarności i wzajemnego szacunku, zrównoważonego wzrostu gospodarczego oraz włączenia społecznego i sprawiedliwości społecznej**, przy poszanowaniu i wzbogacaniu różnorodności kulturowej. Należy podjąć temat celów integracji UE, jej zalet i wad w sposób zdecydowany i bez kompleksów zarówno na szczeblu państw członkowskich, jak i na szczeblu UE.

1.3. Podkreśla, że uczenie się odbywa się wszędzie i stale, aktywnie i biernie. W związku z tym **edukacja na temat UE jest nie tylko zadaniem formalnego kształcenia i nie dotyczy jedynie młodych ludzi**. Należy wspierać zarówno kształcenie we wszystkich dziedzinach życia, jak i kształcenie przez całe życie, przy czym szczególną uwagę należy zwrócić na starsze pokolenia, dostarczając informacje dostosowane do ich sposobów uczenia się.

Odnosnie do instytucji i polityk na szczeblu UE EKES:

1.4. Podkreśla potrzebę wdrożenia pierwszej zasady **Europejskiego filaru praw socjalnych**, aby nastawione na integrację i wysokiej jakości **kształcenie, szkolenie i uczenie się przez całe życie stały się w Europie prawem dla wszystkich**.

1.5. Proponuje położenie większego nacisku na edukację na temat UE i tożsamości europejskiej w całej jej różnorodności, jako części **umiejętności podstawowych i kompetencji kluczowych, w szczególności kompetencji w zakresie UE, określając w ten sposób wspólny zestaw efektów uczenia się w tym obszarze** (minimalny poziom wiedzy, umiejętności i postaw wobec UE). W związku z tym potrzebne są lepsze dowody dotyczące aktualnej sytuacji w państwach członkowskich – EKES apeluje do Komisji o uaktualnienie badania na ten temat.

1.6. Wzywa do podjęcia **strategicznych środków politycznych na szczeblu krajowym i unijnym** w celu krzewienia wiedzy o UE z myślą o wzmocnieniu poczucia tożsamości i przynależności do UE, a także zademonstrowaniu namacalnych korzyści z członkostwa w UE dla obywateli. Ważne jest także, aby państwa członkowskie należyście wdrożyły *zalecenie Rady w sprawie promowania wspólnych wartości* ⁽¹⁾ i deklarację paryską z 2015 r. ⁽²⁾

1.7. Zaleca, by przyszedł zwiększony **budżet programu Erasmus+ (2021–2027)** promował poczucie przynależności do UE poprzez zapewnienie wszystkim **mobilności edukacyjnej, zwłaszcza osobom z różnych środowisk społeczno-ekonomicznych**. Wzywa do tego, aby wszystkie przyszłe projekty kładły nacisk na zdobywanie wiedzy o UE, budowanie tożsamości UE oraz wspieranie **międzypokoleniowego uczenia się** o UE, jak również uczenie się języków dla wszystkich grup wiekowych oraz dialog obywatelski dla dorosłych.

1.8. **Z zadowoleniem przyjmuje 30-lecie działań „Jean Monnet” w ramach programu Erasmus+** na rzecz promowania doskonałości w nauczaniu i badaniach w dziedzinie badań naukowych w UE na całym świecie. Apeluje o to, by **budżet programu został zwiększony** i rozszerzony na wszystkie sektory edukacji w celu poprawy edukacji na temat UE i wzmocnienia demokratycznego obywatelstwa.

1.9. Apeluje o lepsze informowanie obywateli o kwestiach europejskich za pośrednictwem **strategii informacyjnych, komunikacyjnych i edukacyjnych (ICE)**. Wskazuje na potrzebę wyznaczenia **komisarza odpowiedzialnego za komunikację**.

1.10. Sugeruje, że **europejskie i krajowe media publiczne, w tym kanał Euronews**, powinny odgrywać **strategiczną rolę w informowaniu obywateli o osiągnięciach UE**. Biura informacyjne UE mające siedzibę w państwach członkowskich, jak również posłowie i inni przedstawiciele PE, **członkowie EKES-u** i inni decydenci polityczni zajmujący się sprawami europejskimi powinni także odgrywać aktywną rolę we wspieraniu procesów budowania tożsamości UE na szczeblu krajowym.

1.11. Zaleca ustanowienie **strategii politycznej na szczeblu UE, przy jednoczesnym poszanowaniu krajowych kompetencji w dziedzinie edukacji, w celu zaproponowania zaleceń** dotyczących współpracy (np. w ramach otwartej metody koordynacji lub grupy wysokiego szczebla) między państwami członkowskimi. Chodzi o to, by zachęcać do podejmowania inicjatyw w dziedzinie systemów edukacji i działań na szczeblu krajowym i lokalnym pod kątem uczenia o UE i budowania tożsamości, w ścisłej współpracy z partnerami społecznymi i wszystkimi zainteresowanymi stronami. **Strategia ta powinna opierać się na aktualnych badaniach dotyczących sytuacji nauczania o UE**.

1.12. Zaleca włączenie edukacji **na temat UE** i budowania tożsamości UE do **strategii „Europa 2030” i ram strategicznych UE 2030** a także do procesu **europejskiego semestru** (wśród odpowiednich zaleceń dla poszczególnych krajów), pod warunkiem że dostępne będą dokładne i kompletne dane.

1.13. Wzywa do **utworzenia i popularyzacji scentralizowanej, dostępnej platformy z materiałami do nauki i nauczania**, z linkami do rozmaitych bieżących inicjatyw i portali, dostępnej w różnych językach UE, skierowanej do instytucji edukacyjnych i osób uczących się o UE, o budowaniu tożsamości UE, ze szczególnym uwzględnieniem podstawowych wartości UE, demokracji, udziału w demokratycznym podejmowaniu decyzji, tolerancji i wzajemnego zrozumienia.

Odnosnie do inicjatyw na szczeblu państw członkowskich EKES:

1.14. Zaleca ustanowienie **krajowych strategii** obejmujących edukację na temat osiągnięć UE, jej wartości, historii i obecnych wydarzeń w **programach nauczania wszystkich sektorów edukacji**. Trzeba przy tej okazji uznać istotną rolę uczenia się nieformalnego i pozaformalnego.

1.15. Sugeruje, że uczenie się o UE powinno odbywać się **przekrojowo** w ramach kształcenia szkolnego jako integralny element wszystkich tematów, a na zajęciach z **edukacji obywatelskiej, historii, geografii i ekonomii** należy koncentrować się na obywatelstwie UE i płynących z niego korzyściach.

1.16. Domaga się, aby **wstępne kształcenie i doskonalenie zawodowe wszystkich edukatorów** obejmowało edukację na temat UE. Wzywa państwa członkowskie do wspierania wysokiej jakości **ustawicznego doskonalenia zawodowego nauczycieli na ten temat**. Szkolenie to powinno obejmować kompetencje w zakresie kultury demokratycznej określone przez Radę Europy ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Zalecenie Rady (2018/C 195/01) (Dz.U. C 195 z 7.6.2018, s. 1).

⁽²⁾ Deklaracja paryska z 17 marca 2015 r.

⁽³⁾ Rada Europy (2016 r.) „Kompetencje kultury demokratycznej”.

1.17. Proponuje opracowanie inicjatyw promowania i wspierania **mobilności międzynarodowej i uczenia się języków obcych** wszystkich edukatorów, a także ustanowienie **europejskiej nagrody lub znaku** w zakresie nauczania o UE i budowania tożsamości UE, zarówno dla szkół, jak i osób indywidualnych.

1.18. Zaleca zachęcanie i skuteczne wspieranie **zainteresowanych stron**, w tym związków zawodowych, organizacji pracodawców i przedsiębiorstw, a także innych organizacji społeczeństwa obywatelskiego działających w sektorach kształcenia, szkolenia, młodzieży i dorosłych, takich jak harcerze i inne organizacje młodzieżowe i studenckie, związki nauczycielstwa oraz związki zawodowe, a także organizacje rodziców, w celu wzmocnienia ich działalności w zakresie uczenia się i nauczania o UE.

1.19. Wzywa państwa członkowskie do **wspierania partnerstw między podmiotami oferującymi kształcenie formalne i pozaformalne** (tj. szkołami i organizacjami młodzieżowymi, a także uczelniami i organizacjami społecznymi) w celu zapewnienia wiedzy na temat UE i edukacji obywatelskiej w ogóle. W związku z tym EKES zaleca, by zaangażować **organy ds. młodzieży** w proces opracowywania programów nauczania oraz w określanie sposobów zapewniania edukacji obywatelskiej.

1.20. Zwraca uwagę na ambitne zamierzenie zawarte w Deklaracji Schumana przedstawionej przez Roberta Schumana 9 maja 1950 r.: „Europa nie powstanie od razu ani w całości: będzie powstawała przez konkretne realizacje, tworząc najpierw rzeczywistą solidarność”⁽⁴⁾. Sądzi, że warto zastanowić się nad obchodami w państwach członkowskich Dnia Europy (9 maja) lub nawet oddzielnego Dnia Edukacji Europejskiej, tak by były one okazją do planowania inicjatyw w szkołach i lokalnych obchodów dotyczących UE.

2. Wprowadzenie

2.1. Główna odpowiedzialność za politykę edukacyjną i kulturalną spoczywa na państwach członkowskich. Jednakże na przestrzeni lat **UE odgrywała istotną rolę uzupełniającą**, więc we wspólnym interesie wszystkich państw członkowskich leży wykorzystanie w pełni potencjału edukacji i kultury jako sił napędowych tworzenia miejsc pracy, wzrostu gospodarczego i sprawiedliwości społecznej, a także jako sposobu na doświadczenie **europejskiej tożsamości w całej jej różnorodności**.

2.2. EKES uważa, że konieczne jest **przybliżenie ludziom projektu europejskiego przez zwiększenie ich wiedzy na temat historii, osiągnięć i znaczenia UE** w kontekście historii Europy i jej pozytywnego wpływu na codzienne życie. EKES podkreśla potrzebę zrozumienia i promowania **podstawowych wartości UE**, gdyż jest to klucz do wzajemnego zrozumienia, pokojowej koegzystencji, tolerancji i solidarności, a także zrozumienia **podstawowych zasad funkcjonowania Unii**.

2.3. 60 lat po podpisaniu traktatu rzymskiego obywatele UE wciąż nie czują w pełni swej europejskiej tożsamości. Obecnie 93 % obywateli UE odczuwa przywiązanie do swojego kraju, w tym 57 % w bardzo dużym stopniu, a 89 % odczuwa przywiązanie do swojego „miasta, miejscowości lub wsi”. Jednak **odsetek respondentów, którzy czują przynależność do UE, wyniósł tylko 56 %, a odsetek respondentów poczuciu „dużej przynależności” – tylko 14 %**⁽⁵⁾. Liczby te są istotne w świetle zbliżających się wyborów do PE i dyskusji na temat przyszłości Europy.

2.4. Podczas ostatnich wyborów do PE (2014) frekwencja wyborcza ponownie była najwyższa wśród najstarszych wyborców – w wieku ponad 55 lat (51 %), podczas gdy **wśród osób w wieku 18–24 lat wyniosła tylko 28 %**. **Wskaźnik uczestnictwa jest ściśle związany ze statusem społeczno-ekonomicznym**⁽⁶⁾. Brak umiejętności krytycznego korzystania z mediów i działalność podmiotów szerzących dezinformację lub wprowadzających w błąd to kolejne czynniki przyczyniające się do wzrostu nieufności do instytucji demokratycznych i UE. Lepsza wiedza na temat UE i demokratycznego obywatelstwa mogłaby tu pomóc. Jest to nie tylko wyzwanie dla formalnego kształcenia początkowego.

2.5. EKES przypomina, że analizy⁽⁷⁾ i badania⁽⁸⁾ wskazują na **istotną lukę między polityką a praktyką dotyczącą edukacji obywatelskiej** oraz że **prawie połowa państw członkowskich nadal nie posiada żadnych przepisów ani zaleceń dotyczących edukacji obywatelskiej w ramach wstępnego kształcenia nauczycieli**. Chociaż zagadnienie obywatelstwa pojawia się w ustawicznym doskonaleniu zawodowym nauczycieli, to **dyrektorzy szkół** nie podnoszą kwalifikacji w tym zakresie.

2.6. Innym powodem do niepokoju są **różnice w nauczaniu obywatelskim między sektorami edukacji**. Na przykład edukacji obywatelskiej poświęca się mniej uwagi w szkołach **o profilu zawodowym** niż w szkołach o profilu ogólnokształcącym. Przykładowo mniej jest programów nauczania edukacji obywatelskiej, mniej materiałów pomocniczych dla nauczycieli i mniej zaleceń dotyczących udziału uczniów w radach szkolnych lub reprezentacji rodziców w zarządach szkół.

2.7. Nauka o UE powinna koncentrować się też na nauczaniu o **demokracji** (w tym o uczestnictwie, polityce demokratycznej i społeczeństwie demokratycznym) i **tolerancji**, w tym o związkach międzyludzkich, tolerancji wobec różnych grup społecznych i kulturowych oraz o społeczeństwie integracyjnym.

⁽⁴⁾ Deklaracja Schumana.

⁽⁵⁾ KE, standardowe badanie Eurobarometr nr 89, wiosna 2018 r. – raport.

⁽⁶⁾ Na podstawie wywiadów bezpośrednich z 27331 osobami, które ukończyły 18 lat, w 28 państwach członkowskich UE.

⁽⁷⁾ Sprawozdanie Parlamentu Europejskiego w sprawie nauki o UE w szkole (2015/2138 (INI).

⁽⁸⁾ Eurydice, Edukacja obywatelska w szkołach w Europie – 2017.

2.8. Edukacja obywatelska UE powinna być ogólnie **dynamicznym procesem uczenia się** ⁽⁹⁾, dostosowanym do każdego kontekstu i do każdego uczącego się, opartym na wartościach i wyposażającym osoby uczące się, głównie młodych ludzi, w **wiedzę i zrozumienie, umiejętności i postawy**, których potrzebują nie tylko do korzystania ze swoich praw, ale także do wspierania swojej społeczności i społeczeństwa oraz działania z empatią, troską i z myślą o przyszłych pokoleniach. Współczesne rozumienie edukacji obywatelskiej powoli, lecz systematycznie przesuwają się od tradycyjnej wizji przekazywania jedynie „wiedzy i zrozumienia formalnych instytucji i procesów życia społecznego (takich jak głosowanie w wyborach)” do **szerszego ujęcia, które obejmuje udział i zaangażowanie w społeczeństwo obywatelskie**, a także uwzględnia szerszy wachlarz sposobów interakcji i kształtowania społeczności (w tym szkół) i społeczeństw przez obywateli.

2.9. Jeżeli **obywatelstwo Unii** ma wykraczać poza obecną wąską koncepcję prawną oraz opierać się na idei określającej, co oznacza bycie Europejczykiem, i tę ideę rozwijać w całej Europie, to **nasze podejście do edukacji obywatelskiej wymaga wyraźnego wymiaru europejskiego**. Może to pomóc w stworzeniu bogatszej, bardziej politycznej koncepcji obywatelstwa Unii, co będzie miało kluczowe znaczenie, jeśli UE chce zwiększyć zaangażowanie obywateli w sprawy UE, a także pogłębić poparcie dla UE jako unii społecznej i politycznej, a nie tylko gospodarczej.

3. Uwagi ogólne

3.1. Niezwykle ważne jest, aby obywatele poznali swoją rolę i możliwości udziału w **demokratycznych procesach podejmowaniu decyzji na szczeblu lokalnym, krajowym i unijnym** i by byli świadomi tej roli i swoich możliwości, a także by rozumieli, na czym polega przywództwo instytucjonalne. **Kształcenie**, szkolenie i uczenie się przez całe życie o **wszechstronnym charakterze**, ze szczególnym uwzględnieniem **obywatelstwa demokratycznego oraz wspólnych wartości europejskich i tożsamości europejskiej**, znacząco przyczyniłoby się do zapewnienia pokoju, bezpieczeństwa, wolności, demokracji, równości, praworządności, solidarności, wzajemnego szacunku, zrównoważonego wzrostu, włączenia społecznego i sprawiedliwości, przy poszanowaniu i wzbogacaniu różnorodności kulturowej oraz poczucia przynależności do UE.

3.2. EKES w swojej opinii ⁽¹⁰⁾ w sprawie **europejskiego obszaru edukacji (2018)** przyjął z zadowoleniem fakt, że w inicjatywie proponuje się większą inkluzywność przyszłych systemów kształcenia i podkreśla, że uczenie się o UE, wartościach demokratycznych, tolerancji i obywatelstwie należy uznać za prawo przysługujące wszystkim, także w ramach wdrażania **europejskiego filaru praw socjalnych**. Prawo to powinno być dostępne dla każdego, ze szczególnym uwzględnieniem grup defaworyzowanych ⁽¹¹⁾, tak aby wszyscy obywatele mogli zrozumieć swoją partycypacyjną rolę w demokracji. Ważne jest, aby państwa członkowskie wdrożyły **zalecenie Rady w sprawie promowania wspólnych wartości** ⁽¹²⁾.

3.3. **Ponowione zalecenie Rady w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2018)** ⁽¹³⁾ nadal nie zostało w pełni wdrożone w programach politycznych wielu państw członkowskich. Należy zapewnić skuteczniejsze zdobywanie wiedzy o UE, jej konkretnych korzyściach, wartościach demokratycznych, tolerancji i aktywnym obywatelstwie w ramach umiejętności uczenia się, kompetencji w zakresie wielojęzyczności, kompetencji osobistych i społecznych, kompetencji obywatelskich, świadomości kulturowej oraz kompetencji w zakresie ekspresji osobistej.

3.4. W swojej **opinie w sprawie przyszłego programu Erasmus+ na lata 2021–2027** ⁽¹⁴⁾ EKES stwierdził, że obecna edycja programu Erasmus+ (2014–2021) znacząco wspiera kształcenie i szkolenie na szczeblu europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym, kultywuje poczucie przynależności do UE („**europejska tożsamość**” w całej swej różnorodności) oraz promuje **wzajemne zrozumienie i demokratyczne obywatelstwo**. Kolejny program Erasmus+ jest niezbędny dla wzmocnienia tych procesów: promowania włączenia społecznego i wspólnych europejskich wartości, sprzyjania integracji społecznej, pogłębiania międzykulturowego zrozumienia i zapobiegania radykalizacji poprzez udział osób w każdym wieku w procesach demokratycznych. Należy zapewnić temu wsparcie za pośrednictwem **mobilności edukacyjnej i współpracy** między europejskimi obywatelami, instytucjami edukacyjnymi i szkoleniowymi, organizacjami, zainteresowanymi stronami i państwami członkowskimi, co ma nadrzędne znaczenie dla przyszłości Unii.

3.5. EKES docenia wysiłki podejmowane jako część **działań „Jean Monnet”, w ramach programu Erasmus+**, w celu promowania doskonałości w nauczaniu i badaniach w dziedzinie studiów dotyczących UE na całym świecie. EKES ubolewa, że proponowany budżet na ten program jest nadal niewystarczający. Chociaż program koncentrował się dotychczas na uniwersytetach, EKES uważa, że należy zwiększyć jego budżet i rozszerzyć program na wszystkie sektory edukacji i grupy wiekowe, aby lepiej uczyć o UE i wzmocnić demokratyczne obywatelstwo.

3.6. EKES podkreśla znaczenie wdrożenia deklaracji paryskiej podpisanej przez przywódców UE w marcu 2015 r. ⁽¹⁵⁾ oraz przypomina, że **krytyczne myślenie i umiejętność korzystania z mediów, kompetencje społeczne i obywatelskie, zrozumienie międzykulturowe i wysiłki na rzecz zwalczania dyskryminacji** i poprzez wszystkie formy uczenia się muszą stać się rzeczywistością.

⁽⁹⁾ Europejskie Forum Młodzieży – Inspiracje! Wkład organizacji młodzieżowych w edukację obywatelską 2016.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 62 z 15.2.2019, s. 136.

⁽¹¹⁾ Definicja grup defaworyzowanych, podana przez EIGE.

⁽¹²⁾ Zalecenie Rady (2018/C 195/01).

⁽¹³⁾ Zalecenie Rady (2018/C 189/01) (Dz.U. C 189 z 4.6.2018, s. 1).

⁽¹⁴⁾ Dz.U. C 62 z 15.2.2019, s. 194.

⁽¹⁵⁾ Deklaracja paryska z 17 marca 2015 r.

4. Uwagi szczegółowe na temat kształcenia formalnego

4.1. EKES przypomina o znaczeniu wspierania możliwości w zakresie uczenia się przez całe życie dla wszystkich osób za pośrednictwem ich szkół i społeczności, aby mogły one stać się **obywatelami zaangażowanymi w demokrację**. Można urzeczywistnić działania na rzecz edukacji integrującej, o ile sprzyjają im krajowe i europejskie **media i trendy w polityce krajowej** i jeśli dostarczają one **dobrych przykładów demokracji i tolerancji**. Powinno to obejmować prawo do uczestnictwa, wspieranie partnerstw społecznych i dialogu ze społeczeństwem obywatelskim, wolność słowa, zwalczanie szerzenia fałszywych informacji, działania integrujące przy poszanowaniu różnorodności kulturowej wewnątrz granic i poza nimi, dążenie do równości wszystkich oraz wspieranie migrantów, uchodźców i mniejszości, aby mogli stać się aktywnymi obywatelami Unii i państw członkowskich przy zachowaniu swojej tożsamości kulturowej.

4.2. Wiedza o UE, wartościach demokratycznych, tolerancji i obywatelstwie, lecz również o roli UE na świecie powinna być **tematem przekrojowym w szkołach, nauczany nie tylko na lekcjach historii lub wiedzy o społeczeństwie, ale w ramach wszystkich przedmiotów i projektów**. Należy pokazywać uczniom przykłady aktywnego uczestnictwa w działaniach społecznych i wolontariacie poprzez zapraszanie przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego i związków oraz przedsiębiorstw do przedstawiania swoich działań. Trzeba zachęcać studentów do uczestnictwa w demokratycznych procesach decyzyjnych na szczeblu lokalnym, krajowym i unijnym. **Ponadto dyrektorzy szkół i nauczyciele powinni stworzyć demokratyczną szkolną kulturę współpracy z udziałem rad szkolnych i zasięgać opinii rodziców i uczniów przy podejmowaniu decyzji, a także zapewnić zarządzanie kolegialne.**

4.3. EKES podkreśla, że **we wszystkich państwach członkowskich** powinny istnieć regulacje lub zalecenia dotyczące **kształcenia nauczycieli w zakresie edukacji obywatelskiej w ramach ich kształcenia wstępnego** i ustawicznego doskonalenia zawodowego (UDZ) nauczycieli i dyrektorów szkół⁽¹⁶⁾.

4.4. Komitet wzywa do **utworzenia i propagowania scentralizowanej, dostępnej platformy z materiałami edukacyjnymi**, linkami do rozmaitych bieżących inicjatyw i portali⁽¹⁷⁾, dostępnej w różnych językach UE. Platforma powinna być adresowana do instytucji edukacyjnych i osób uczących się. Powinna zawierać informacje o UE i budowaniu tożsamości Unii, ze szczególnym uwzględnieniem podstawowych wartości UE, demokracji, udziału w demokratycznym podejmowaniu decyzji, tolerancji i wzajemnego zrozumienia. **Repozycja materiałów dydaktycznych i szkoleniowych**⁽¹⁸⁾, jako wyniki różnych projektów finansowanych przez UE, powinny być dostępne dla wszystkich, lepiej promowane i wykorzystywane w szkołach oraz w innych działaniach mających na celu zdobywanie wiedzy o UE.

5. Uwagi szczegółowe na temat kształcenia pozaformalnego

5.1. W rozumieniu EKES-u edukacja obywatelska jest częścią polityki dotyczącej **uczenia się przez całe życie i uczenia się przez całość sytuacji życiowych** oraz częścią ram praktycznych. Całościowe podejście do edukacji obywatelskiej wymaga **zaangażowania placówek kształcenia zarówno formalnego, jak i pozaformalnego**. Oba sektory kształcenia uzupełniają się pod względem treści i ukierunkowania programów edukacyjnych, podejścia pedagogicznego i rodzajów możliwości uczestnictwa w kształceniu.

5.2. Szeroki wachlarz programów nauczania oferowanych w ramach pozaformalnego uczenia się skupia się na unijnej edukacji obywatelskiej. Dotyczy to na przykład organizacji młodzieżowych, które realizują swoje działania edukacyjne w oparciu o proces partycypacyjny, promujący aktywne obywatelstwo i poszerzający horyzonty młodych ludzi. **Organizacje młodzieżowe odgrywają zasadniczą rolę jako ośrodki edukacji obywatelskiej**, zapewniając swoim członkom i podmiotom, z którymi pracują, **przestrzeń do socjalizacji, interakcji oraz działań politycznych i społecznych**.

5.3. Organizacje młodzieżowe oferują szeroką gamę programów, projektów i działań związanych z edukacją obywatelską, często w wymiarze europejskim. Oferta uzależniona jest od zadań przypisanych danej organizacji i jej grupy docelowej i może obejmować: wolontariat i wymiany lub wydarzenia międzynarodowe, regularne spotkania i działalność grup lokalnych, wymiany szkolne i programy pobytu w rodzinie goszczącej, symulacje obrad instytucji UE, symulacje wyborów itp.

5.4. **Kształcenie formalne i pozaformalne uzupełniają się wzajemnie**, dlatego trzeba **zachęcać do nawiązywania partnerstw między organizatorami kształcenia formalnego i organizatorami kształcenia pozaformalnego**, by uczący się uzyskali bardziej praktyczne i bezpośrednie doświadczenie w zakresie urzeczywistniania demokracji. Organizacje studenckie i młodzieżowe powinny znaleźć się w centrum procesu decyzyjnego i należy zapewnić im możliwość bezpośredniego wspierania mechanizmów dostarczania informacji zwrotnych i zapewniania monitorowania. W związku z tym EKES zaleca włączenie młodych ludzi do organów odpowiedzialnych za ustalanie programów nauczania i metod edukacji obywatelskiej.

⁽¹⁶⁾ Wspólne oświadczenie w sprawie edukacji obywatelskiej i wspólnych wartości UE.

⁽¹⁷⁾ Takich jak eTwinning, Open Education Europe itp.

⁽¹⁸⁾ Na przykład <https://euhrou.cz/>.

6. Uwagi szczegółowe na temat uczenia się nieformalnego

6.1. EKES zdaje sobie sprawę, że wiele informacji na temat UE można uzyskać w drodze nieformalnego uczenia się – za pośrednictwem mediów, dyskusji w grupach rówieśniczych itp. Trzeba skoordynowanych i konkretnych działań **rzetelnie informujących o UE**, by **każdy obywatel, niezależnie od wieku**, miał **minimalny poziom niezbędnej wiedzy na temat Unii**. Oprócz innych aspektów powinno to obejmować świadomość społecznej i gospodarczej niezależności państw członkowskich UE i tym samym potrzebę odpornego społeczeństwa europejskiego zdolnego do lepszej wspólnej konkurencyjności gospodarczej.

6.2. EKES apeluje o lepsze informowanie obywateli o kwestiach europejskich za pośrednictwem **strategii informacyjnych, komunikacyjnych i edukacyjnych Unii i państw członkowskich**. Przypomina także, jak ważne jest promowanie tego planu działania i ewentualne ponowne ustanowienie komisarza odpowiedzialnego za komunikację.

6.3. **Europejskie i pro-europejskie krajowe media publiczne**, w tym kanał Euronews, powinny odgrywać strategiczną rolę w prawidłowym informowaniu o UE. **Biura informacyjne UE** mające siedzibę w państwach członkowskich powinny odgrywać aktywną rolę we wzmacnianiu tożsamości UE, ze wsparciem ze strony **posłów i innych przedstawicieli PE**, przy aktywnym udziale **członków EKES-u** i innych decydentów działających w dziedzinie europejskiej.

6.4. Przywołując sukces programu Erasmus+, EKES wzywa do podjęcia istotnych wysiłków w zakresie komunikacji, aby promować rolę edukacji i informowania w celu dalszego budowania pokoju w UE, ułatwiania uczenia się między organizacjami pozarządowymi – zarówno wewnątrz UE, jak i poza nią – oraz stworzeniu oznaczenia „gołąbka pokoju” dla unijnych projektów na rzecz pokoju, aby zwiększać ich widoczność w kraju i za granicą.

6.5. Należy zachęcać osoby, które obecnie uczą się w ramach programu Erasmus+, do wykorzystywania swoich zagranicznych doświadczeń w roli swego rodzaju ambasadorów UE wśród rówieśników. Mogą oni dzielić się z młodszymi kolegami swą wiedzą o Europie i międzykulturowym uczeniu się oraz swymi doświadczeniami dotyczącymi innej kultury.

6.6. EKES zwraca uwagę na swe własne projekty, takie jak **Twoja Europa – Twoje Zdanie (YEYS)** ⁽¹⁹⁾ – coroczna impreza oparta na uczestnictwie młodzieży. Dzięki niej co roku uczniowie w wieku 16–18 lat ze wszystkich państw członkowskich UE i z krajów kandydujących przyjeżdżają do Brukseli na dwa dni, by lepiej poznać UE i wspólnie pracować nad pomysłami i rezolucjami, które następnie są przekazywane instytucjom UE.

Bruksela, dnia 21 marca 2019 r.

Luca JAHIER

Przewodniczący

Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

⁽¹⁹⁾ <https://www.eesc.europa.eu/pl/node/52237>